

აშშ-ში ცხოვრების გავლენა ქორწინებაზე მუსლიმი მესხების ოჯახში

ეკატერინე ფირცხალავა

თბილისის ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ასისტენტ პროფესორი, ფსიქოლოგიის დოქტორი

რეზიუმე

ეს ნაშრომი არის მცდელობა, ვაჩვენოთ თუ როგორ გავლენას ახდენს ახალი, განსხვავებული სოციალური და კულტურული გარემო საქართველოდან მეორე მსოფლიო ომის დროს დეპორტირებული, შემდეგ ორჯერ გადასახლება გამოვლილი და ამერიკაში ლტოლვილის სტატუსით გადასული ადამიანების ჯგუფის ცხოვრებაზე.

კვლევის მონაწილეები არიან, მესხეთიდან დეპორტირებული მოსახლეობის დიდი ჯგუფის ერთი ნაწილი, რომლებიც ამერიკაში 2005 წლიდან ცხოვრობენ. მათ მკვლევარები სხვადასხვანაირად მოიხსენიებენ: - თურქი მესხები, მესხეთელი თურქები, ნაშრომში კი ისინი მოხენიებულია, როგორც მუსლიმი მესხები.

სიღრმისეული ინტერვიუების, მცირე ჯგუფური ინტერვიუებისა და საუბრებით მიღებული მასალების საფუძველზე გაანალიზებულია გარემოს ზეგავლენით გამოწვეული ცვლილებები მუსლიმი მესხების ოჯახებში. ახალი კულტურულ ეკონომიკური გარემოს გავლენა ოჯახზე, კერძოდ ამ სტატიაში განხილულია გავლენა ოჯახის შექმნის პროცესზე.

საკვანძო სიტყვები : გადაადგილება; მუსლიმი მესხები; ლტოლვილი; ოჯახი; ქორწინება.

მიგრაცია არა რის ახალი ფენომენი, - ადამიანები მუდმივად გადაადგილდებიან სხვადასხვა ადგილას და სხვადასხვა მოტივით. გადაადგილებები განსხვავებული მიზეზებით ხდება, ზოგჯერ ეს გამოწვეულია სხვა ქვეყანაში ცხოვრების ძლიერი სურვილით, ზოგჯერ ეკონომიკური, ზოგჯერ პოლიტიკური გარემო და პირობები ქმნის გადაადგილების აუცილებლობას. (Oudenhoven 2006) ახალ ქვეყანაში ადამიანებს უხდებათ ახლი გარემოს შეგუება, ადაპტაცია და ზოგჯერ ასიმილიაციაც.

მუსლიმი მესხები უნიკალური ჯგუფია, რომელთაც ბევრჯერ გამოსცადეს გადაადგილების სიძნელეები თავის თავზე. 1944 წლეს, სტალინის ბრძანებით, როგორც „არასანდო ადამიანები“ დეპორტირებულები იყვნენ სამხრეთ- დასავლეთ საქართველოდან უზბეკეთში, ყირგიზეთსა და ყაზახეთში. მათ შესახებ არსებული მონაცემების მიხედვით მათი გადაადგილება სხვადასხვა დროს სხვადასხვა მიზეზით მოხდა, ზოგჯერ ისინი მსგავსი რელიგიის პირობებში ცხოვრობდნენ, მაგალითად უზბეკეთში დეპორტაციის შემდეგ, 1944 წლიდან 1989 წლამდე უზბეკ მუსლიმებთან ერთად, შემდეგ ენაც და რელიგიაც განსხვავდებოდა რუსეთის ფედერაციაში კი მართლმადიდებელ ქრისტიან რუსებთან ერთად 1989 წლიდან 2005 წლამდე. არსებული

გამოკვლევების მიხედვით თუ ვიმსჯელებთ, მაჰმადიანი მესხები გარემოს ეგუებოდნენ მაგრამ მათი ასიმილაცია არც ერთ ქვეყანაში არ მომხდარა. (Trier & Khanzhin 2007).

ჩემი მოლოდინით ინდივიდუალისტური კულტურული გარემო, რომელიც ამერიკის შეერთებულ შტატებშია, აუცილებლად აისახება მუსლიმი მესხების ცხოვრებაზე. ამ ნაშრომის მიზანია ვაჩვენო, თუ როგორი გავლენა იქონია ამერიკაში გადასახლებამ მუსლიმი მესხების ოჯახებზე, რა შეიცვალა მათ ოჯახურ ურთიერთობებში და აისახა თუ არა ახალ გარემოში ცხოვრება მათი ოჯახის შექმნის გადაწყვეტილების მიღების პროცესზე.

თეორიული მიმოხილვა

კვლევები ოჯახთან ერთად იმიგრაციის შესახებ ბევრი არა რის. ოჯახი ერთი მთლიანი ორგანიზმია. ეს არის სისტემა, რომლის შემადგენელ ყველა ნაწილზე ნებისმიერი ზემოქმედება აისახება მთელი ოჯახის ცხოვრებაზე, ისევე როგორც პირიქით, (Minuchin, 1974)

მუსლიმი მესხების საზოგადოება არის ტრადიციული და დახურული საზოგადოება, რომელშიც ინდივიდების ქცევა განსაზღვრულია ამ საზოგადოებისთვის ისტორიულად მოცემული მოდელებით, რომლისთვისაც დამახასიათებელია სტაბილური სოციალური ქცევის წესები, რომელიც თაობიდან თაობას გადაეცემა. ასეთ საზოგადოებაში ცვლილება ნელა მიმდინარეობს, ხოლო თვით საზოგადოებისათვის დამახასიათებელია მექანიკური სოლიდარობა.

არსებული კვლევების საფუძველზე, შეიძლება ითქვას, რომ მუსლიმ მესხებს ნაწილი ტრადიციები და წეს-ჩვეულებები შემორჩენილი აქვთ ყველა ქვეყანაში, სადაც მათ მოუწიათ ცხოვრება. (Trier, T. 2007)

მუსლიმი მესხების ოჯახში ტრადიციული მამკაცური და ქალური როლები განსაზღვრულია გენდერული ნიშნის მიხედვით. ეს კოლექტივისტური კულტურის წამომადგენლობით და მათი რელიგიით არის განპირობებული. მათთვის დამახასიათებელია გაფართოებულ ოჯახებად ცხოვრებაც, ოჯახების შექმნისას ჰომოგამია, მშობლების მნიშვნელოვანი როლი ოჯახის შექმნის პროცესში. ძირითადად მონოგამიური ოჯახები აქვთ, ასევე უნდა აღინიშნოს გენდერული სეგრეგაცია განათლებაში.

კვლევის პროცესში ველოდი, რომ მუსლიმი მესხების ამერიკაში ცხოვრების მცირე პერიოდის მიუხედავად 2005 წლიდან 2014 წლამდე, ახალი საცხოვრებელი გარემო მოდიფიცირებას მოახდენდა ოჯახურ სისტემაზე, ახალ ფორმას მისცემდა ოჯახურ ურთიერთობებს, - კერძოდ, იმის გამო რომ ქალები უფრო მეტად აქტიურები არიან ოჯახის გარეთ ამერიკის შეერთებული შტატებში, ეს აისახებოდა მუსლიმი მესხების ოჯახში გენდერული ფუნქციების განაწილებაზე და ასევე ოჯახში გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მათ მონაწილეობაზე.

კვლევები, რომელიც ლტოლვილების ოჯახებში გადაადგილების ეფექტს სწავლობდნენ, უჩვენებენ, რომ გადაადგილების შემდეგ ოჯახების სტრუქტურა იცვლება, ეს გამოიხატება სხვადასხვა ასპექტში, კერძოდ, მასპინძელი გარემო გავლენას ახდენს და ცვლის ოჯახურ მოდელებს (Glick & Van Hook, 2002; Gratton at al 2007). ახალ გარემოში

საოჯახო საქმეების მოდელები და გენდერული როლების ცვლილება ხდება, (Coben & Deng, 1998) რესურს თეორიის მიხედვით ოჯახში ოჯახის ძალაუფლების სტრუქტურა შესაძლებელია შეიცვალოს ქალთა მიერ მიღებული განათლების გავლენით (Blood & Wolfe, 1960). ფემინისტურ კვლევებში ასახულია, ის რომ ახალ გარემო ცვლის დევნილების იდენტობას, გენდერს და კულტურას იმიგრანტთა ოჯახებში (Camino & Krulfeld (ads) 1994). ამერიკის შერთებული შტატების კონტექსტში კი ოჯახში ქალების პოზიციები იცვლება, რადგან ეკონომიკური ძალაუფლება ცვლის ოჯახურ ურთიერთობებს (Lim 1997; Ferree 1979; Glenn 1987; Kibria, 1990, 1994).

გენდერული როლები მუსლიმი მესხების საზოგადოებაში ფიქსირებულია ისე, როგორც ეს კონსერვატორულ საზოგადოებაშია მიღებული. ჩულებრივ, ყველაზე უფროსი ასაკის მესხი მამაკაცი არის ოჯახის უფროსი (თავი), ქალები ვალდებული არიან დაემორჩილონ მამას, ძმას, ქმარს. ბევრ მესხურ ოჯახში დღემდე განაწილებულია მამაკაცური და ქალური სამუშაოები. მაჰმადიანი მესხების ოჯახში, როგორც წესი ვაჟი უფრო თავისუფალია, ვიდრე გოგონა. მათ ოჯახებში გოგონები შედარებით ადრე თხოვდებიან, ვიდრე ბიჭები ირთავენ ცოლს. მიუხედავად ამისა, აღსანიშნავია ისიც, რომ ვაჟები ძალიან მკაცრი დისციპლინის ქვეშ იმყოფებიან, ისინიც ემორჩილებიან უფროსებს გაკვეთულ საკითხებში, და ეს განაკუთრებით ოჯახის შექმნას შეეხება.

ოჯახის გავლენისა და ასევე გენდერული სეგრეგაციის მაგალითად შეიძლება მოვიყვანოთ დაოჯახების გადაწყვეტილების მიღება მუსლიმი მესხების ოჯახში. როცა ოჯახში წყდება შვილების დაქორწინების საკითხი, ახლაზგარდები ვალდებული არიან დაემორჩილონ მშობლების ნებას - „მშობლებმა უკეთ იციან“ პრინციპით. უნდა აღინიშნოს, რომ ქორწინებას ძალიან დიდი მნიშვნელობა აქვს მუსლიმი მესხების ცხოვრებაში, ეს არის მნიშვნელოვანი არა მხოლოდ იმ ოჯახისთვის, ვისაც ქორწილი აქვს, არამედ სხვა პოტენციური ოჯახებისთვისაც, რადგან ქალ-ვაჟის შერჩევა, კვლევაში მონაწილეების აზრით, სწორედ ქორწილებში ხდება.

ქორწინებას რაც შეეხება, როგორ უკვე აღვნიშნე, ჰომოგამიურობით ხასიათდება. ძალიან იშვიათია შერეული ქორწინებები. როცა ცოლი მოჰყავთ, ქალი აუცილებლად მესხი უნდა იყოს, იშვიათად შესაძლებელია არამესხიც, თუ ის მიიღებს ქმრის კულტურას და ჩვეულებებს. ხოლო საკუთარი ქალის გათხოვება შესაძლებელია საერთო რელიგიის და წეს-ჩვეულების გამო მოხდეს. ქორწინება მესხებს შორის ითვლება მესხების შემკავშირებლად, და ასევე ხელს უწყობს ქალისა და მამაკაცის როლების შენარჩუნებას. ოჯახსა და საზოგადოებაში.

საკითხის დასმა

ამ ჯგუფის ისტორიის მანიძლზე სხვადასხვა პირობებში გამოწრთობილი ოჯახური ღირებულებები, გენდერული როლები აქამდე არსებული კვლევების მიხედვით მეტ-ნაკლებად შენარჩუნებული იქნა, ((Trier, T. 2007) ჩემი კვლევის მიზანი იყო გამოძევლია ამერიკის შერთებულ შტატებში გადმოსვლის შედეგად მიმდინარე ცვლილებები.

იმიგრანტი და ლტოლვილი ოჯახების კვლევის არსებული კვლევების თანახმად შესაძლებელია ვივარაუდოთ, რომ მიუხედავად ისეთი ტრადიციული, დახურული და პატრიარქალური საზოგადოებისა, როგორც მუსლიმი მესხების საზოგადოებაა, ახალმა,

სრულიად განსხვავებულმა სოციო-ეკონომიკურმა და კულტურულმა გარემომ შეიძლება გავლენა იქონიოს მათ ტრადიციებზე. ეს გავლენა აისახება ცხოვრების სხვადასხვა სფეროზე, ნაშრომი ფოკუსირებულია ახალი გარემოს გავლენის შესაწავლაზე მუსლიმი მესახების ოჯახურ ურთიერთობებზე, კერძოდ - ოჯახის შექმნის პროცესზე.

მეთოდოლოგია

კვლევის პროცესში ვიხელმძღვანელებ იმიგრაციის მკვლევარების რჩევით, (Kim at al. 2001) რომლებიც თვლიან, რომ იმიგრაციის პროცესის შესწავლისას უფროსი სიღმისეული პრობლემების გაანალიზებითვის უკეთესია თვისობრივი მეთოდების გამოყენება .

კვლევა არის თვისობრივი, რომელიც მოიცავდა : სიღმისეულ ინტერვიუებს , ჯგუფური შეხვედრებს, არაფორმალურ საუბრებს კვლევის მონაწილეებთან და ნაწილობრივ დაკვირვების შედეგებს.

თვისობრივ კვლევაში მონაწილეობა მიიღეს პენსილვანიის და ილინოისის შტატებში მცხოვრებმა მუსლიმმა მესახებმა. გამოკითხვა ჩატარდა 2 ეტაპად, 2012 წლის მარტსა და აპრილში პენსილვანიაში და 2014 წლის თებერვალში ილინოისის შტატში. კარნეგის სტიპენდიის ფარგლებში- პენსილვანიაში, და 2014 წლის თებერვალში ილინოისის შტატში, ფონდ „ღია საზოგადოების“ „ ფაკულტეტის მახრდაჭერის“ გრანტის ფარგლებში.

სულ ჩატარდა 30 სიღმისეული ინტერვიუ მაჰმადიან მესახებთან, რომლებიც ცხოვრობენ ამერიკის შეერთებულ შტატებში 2005 წლიდან.

კვლევაში მონაწილეობა მიიღო როგორც ახალგაზრდა თაობამ ისე, სამუალო და უფროსი თაობის წარმომადგენლებმა. ასაკი მერყეობდა 17 დან 65 წლამდე

ნახ.1 სიღმისეულ ინტერვიუებში მონაწილეთა სქესი, განათლება და ოჯახური მდგომარეობა

სქესი	N	ასაკი			განათლება			ქორწინება	
		20-29	30-45	46-62	სკ	ტექ	უნ.	დაქ	დაუქ
ქალი	14	5	7	2	9	3		11	3
მამაკაცი	16	4	2	10	10	3	3	13	3
სულ	30	9	9	12	19	6	3	24	6

შერჩევითვის გამოყენებული იყო მეთოდი „ თოვლის გუნდა“. ადგილობრივი თემის არაფორმალური ხელმძღვანელები მეხმარებოდნენ მონაწილეებთან დაკავშირებაში, გამოკითხვები ჩატარდა მათ სახლებში, ხოლო ჯგუფური შეხვედრები ილინოისის შტატში- „აჰიცხა თურქთა“- კულტურულ ცენტრში.

ნახევრად სტრუქტურირებული ინტერვიუები ჩატარდა რუსულ ენაზე. ტრანსკრიპტები გაკეთდა რუსულად ნიუჯერსის უნივერსიტეტში და ილინოისის უნივერსიტეტში ჩემს მიერ. კვლევის პროცესი მიმდინარეობდა კვლევის ეთიკის დაცვის გათვალისწინებით. კვლევამ გაიარა ინსტიტუციური განხილვის საბჭო (IRB).

გამოკითხვის შედეგად მიღებულ მონაცემების მიხედვით გამოიყო 3 ძირითადი თემა და შესაბამისი ქვეთემები.

ძირითადი თემები : ოჯახური ურთიერთობები, გენდერული როლები.

პირველ კატეგორიაში გამოიყო შემდეგი ქვეთემები: ოჯახების განსახლების ტიპები, ურთიერთობები თაობებს შორის, ფინანსების განაწილება ოჯახში; გადაწყვეტილების მიღება ოჯახში - ქორწინება.

მეორე კატეგორიაში: ქალის ფუნქცია, ოჯახური საქმიანობების განაწილება, სამუშაო, განათლება, ოჯახის უფროსი გადაწყვეტილებები მიღების პროცესში, არსებული მასალების ანალიზის საფუძველზე შეგვიძლია გაგიზიაროთ ჩვენი მიგნებები. სტატიაში განხილული იქნება ამ კვლევის ერთი ნაწილი, კერძოდ ცვლილებები მუსლიმი მესხების ოჯახში ქორწინების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში

ძირითადი მიგნებები:

როგორ იქმნებოდა მუსლიმი მესხების ოჯახი-წარსულში

ოჯახი მნიშვნელოვანი ინსტიტუტია მუსლიმი მესხებისთვის. როცა მუსლიმი მესხების ოჯახში გადაწყვეტენ, რომ ვაჟი დასაქორწინებელია ან ქალიშვილი უნდა გათხოვდეს, იწყება შესაბამისი ოჯახის „პარტიის ძებნა“, ან იციან ოჯახი რომელიც მათ ოჯახის შეესაბამისია სოციალურად, წარმოშობით და ეკონომიკურად. ამის შემდეგ იწყება მოლაპარაკება მათ დანათესავებაზე. ამ პროცესში აქტიურ მონაწილეობას იღებენ ოჯახის მიერ შერჩეული ნათესავები. ორივე ოჯახი მუსლიმი მესხი უნდა იყოს, ქორწინება სხვა ეროვნების ან კულტურის წარმომადგენლებზე იშვიათია.

როგორც კვლევის ახალგაზრდა და საშუალო ასაკის მონაწილეები ყვებიან, ძველ პერიოდში, მათი მშობლების ახალგაზრდობაში, იყო შემთხვევები როცა ორივე ოჯახი თვითონ, შვილების დაუკითხავად აკეთებდა არჩევანს, და გადაწყვეტილებასაც იღებდა. ქალ-ვაჟი საერთოდ არ იყო ამ პროცესში ჩართული, - ისინი ქორწილის დღეს ხვდებოდნენ ერთმანეთს და თანახმა იყვნენ მშობლების არჩევანზე. არც ვაჟი და არც ქალი არ ამბობდა უარს მშობლების გადაწყვეტილებაზე. ძალიან ცოტა მუსლიმი მესხი აპროტესტებდა მშობლების ასეთ გადაწყვეტილებას. დაუწერელი კანონი, რომ მშობლები შვილებისთვის ცუდს არ გააკეთებენ მოქმედებდა და დღესაც ძალაშია.

„ მშობლებმა უკეთესად იციან, რა არის ჩვენთვის კარგი. ” - 27 წლის ვაჟი.

უფრო მოგვიანებით, უკვე შერჩეული ოჯახის მოწონებული ქალიშვილის ოჯახში უშვებდნენ „ ელჩს“, ადმიანს რომელსაც მიჰქონდა ამბავი მათი დამოყვრების სურვილის შესახებ. ქალიშვილის ოჯახის თანხმობის შემთხვევაში, ვაჟი მიდიოდა გოგონას ოჯახში მის გასაცნობად და ხვდებოდა გოგონას, რასაკვირველია მესამე პირთან ერთად. ისინი ქალის ოჯახში ვინმე ნათესავის თანდასწრებით, ან იქვე სახლში, მაგრამ ცალკე ოთახში საუბრობენ (როგორც ისინი ყვებიან) და ბოლოს, რადენიმე საათიანი საუბრის შემდეგ აცხადებდნენ თავიანთ გადაწყვეტილებას დაქორწინების შესახებ. ამის შემდეგ ვაჟის ოჯახიდან, გოგონას ოჯახში მიდიან ოჯახის უფროსი მამაკაცები და ქალი ინიშნებოდა იმ რიტუალების შესაბამისად, რაც აქვთ წლების განმავლობაში. ასევე თანხმდებოდა ქორწილის თარიღი, ქორწილამდე ახალგაზრდები ერთმანეთს არ ნახულობდნენ. ქორწილის დღესვე გოგონა გადადიოდა ვაჟის ოჯახში.

“ჩემი და ისე გათხოვდა, წარმოდგენა არ ჰქონდა ვის მიყვებოდა, ქორწილის კასეტაზე ნახეს, მერე სახლში შემოთვალეს, რომ თქვენი ოჯახის გოგონა მოგვეწონაო, მამამ

თანხმობა განაცხადა, უფოსი მე ვიყავი და მე ვთქვი, რომ მე უფლებას ვაძლევ ჯერ ის გათხოვდეს -თქო, მოვიდნენ ოჯახში, ჩვენს ნათესავ ქალთან ერთად, ჩემი და და მომავალი სიძე შევიდნენ სალაპარაკოდ- დაახლოებით 3 საათი ილაპარაკეს, გამოაცხადეს რომ თანახმა არიან . . . . დანიშნეს და 3 თვეში ქორწილი გაიმართა. ამ 3 თვის განმავლობაში ერთხელაც არ უნახავთ ერთმანეთი, მაშინ არც ტელეფონები იყო და არც ინტერნეტი. ქორწილში მოკიდეს ხელი და წაიყვანეს. დღეს ასე ვერავინ მოგეცევა, მე 30 წლის ვარ. მაქვს შემოთავაზებები, მაგრამ უარს ვამბობ, რადგან მხოლოდ ოჯახის მოწონება არაა მთავარი” - 30 წლის გოგონა

ოჯახის შექმნის პროცესში არის კიდევ ერთი გზა, როცა ქალის ნათესავი (ბიცოლები , ან მამიდები), ცდილობენ ერთი ოჯახი დაახლოვონ მეორესთან, ისინი ძირითადად დედამთილებთან ცდილობენ ინფორმაციის გაცვლას. ეს ხდება შემდეგი სახით. რადგანაც მუსლიმი მესხები არ კარგავენ ერთმანეთს, ხშირად დადიან ერთმანეთთან წვეულებზე, განსაკუთრებით ქორწილებში ოჯახებთან ერთად (დიდი ოჯახებით). ქორწილში ნათესავი აჩვენებს დედამთილს გოგონას. თუ მას ეს გოგონა მოეწონება, თავის ვაჟს ელაპარაკება რომ კარგი გოგო შეარჩიეს და მან უნდა გაიცნოს. ახალგაზრდები ქორწილშიც კი არ ურთიერთობენ ერთმანეთთან. ამის შემდეგ ეს ნათესავი ქალი უთანხმებს ვაჟის სტუმრობის შესახებ გოგონას გასაცნობად, ან ვაჟის მშობლები რეკავენ თანხმობის მისაღებად. მაგრამ ამ შემთხვევაში, ოჯახის თანხმობა საკმარისი არაა, - ახლა უკვე გოგონაც უნდა იყოს თანახმა შეხვდეს ვაჟს და დაელაპარკოს მომავალზე.

ასე გრძელდებოდა დროთა განმავლობაში, ასე იყო კრასნოდარშიც, ძალიან ცოტა შემთხვევაა ცნობილი როცა მშობლების ნების საწინააღმდეგოდ ქორწინდებოდნენ, ან სიყვარულით, და ასევე არამესხებთან ქმნიდნენ ოჯახებს.

“განქორწინების მხრივ ჩვენთან თითქმის 0 %ია , სწორედ იმიტომ რომ შობლებმა უკეთ იციან ვისზე უნდა დაქორწინდე”(27 წლის ვაჟი)

რა შეიცვალა და როგორ იქმნება ოჯახები ამერიკაში

ამერიკაში მუსლიმი მესხები, არსებული მონაცემების მიხედვით გაფანტულები არიან 33 შტატში, მათი პირველი განსახლების მერე, როგორც კვლევის მონაწილეები საუბრობენ, შეიცვალეს ადგილმდებარეობა, რადგან:

“ჩვენი ვართ ხალხი ვინც ერთად ცხოვრობს ძირითადად, და ვცდილობთ ერთმანეთთან ახლოს დავსახლდეთ, მეზობლები ნათესავები ნაცნობები”, - 60 წლის მამაკაცი

მუსლიმი მესხები ცდილობენ ერთ შტატში, ან ქალაქში დასახლდნენ, ერთმანეთთან ახლოს. ეს საზოგადოება დახურული და ჰომოგამიური საზოგადოებაა. მუსლიმი მესხებში თემის შიგნითაც არჩევენ საქართველოდან წარმომავლობის ოჯახებს (სოფლის სახელით განასხვავებენ ერთმანეთს, რომელი სოფლიდანაა და შესაძლებელია თუ არა ამ სოფლის ადამიანთან დანათესავება). წინაპრებისგან გადმოცემით იციან ამა თუ იმ სოფლის მცხოვრებთა წეს-ჩვეულებები და ამასაც აქცევენ ყურადღებას ამერიკაშიც), შესაბამისად დადიან ქორწილებში, ნაცნობები რეკავენ ერთმანეთთან და ქორწილებში ეპატიჟებიან, ამერიკაში მანძილს მშნიშვნელობა არ აქვს, მაინც მიდიან მანქანით. ამ

ქორწილებში გრძელდება ტრადიციულად გოგონების „გადანახულება“, ან ბიჭების მიერ გოგონების “შემჩნევა”.

“*გოგონების დეფიციტია ამერიკაში*”, ამბობს გულდაწყვეტილი, კვლევაში მონაწილე 54 წლის მამაკაცი

ამერიკაში ცხოვრების შემდეგ განსხვავება ის არის, რომ ხანდახან ამბის მოტანის შემდეგ იწყება სურათების თვალთვლება სოციალურ ქსელებში, ძირითადად ეს „ოდნოკლასნიკებია“, სადაც ხდება ოჯახის წევრების მიერ გოგონების შეთვალთვლება. ქორწილებში კი ნათესავი ქალი ცდილობს აჩვენოს ქალ -ვაჟს ერთმანეთი, მას შემდეგ რაც ეს დედამთილთან არის შეთანხმებული. დედამთილი ცენტრალური ფიგურაა, მთვარია მას მოეწონოს სარძლო.

„*ეს იმიტომ, რომ დედა და ჩემი ცოლი არიან სახლში ძირითადად და დედამთილიც წყნარად თვინიერ გოგოს არჩევს, რომელმაც კარგად იცის ჩვენი წესები*“. - ამბობს 27 წლის ვაჟი.

განსხვავება ამერიკაში ცხოვრების მერე ისაა, რომ ძალიან მნიშვნელოვანია გოგონას თანხმობა. თუ ის არ არის თანახმა, ვერავინ აიძულებს მას მშობლების ნებაზე იაროს.

“*ქალები მიხვდნენ, რომ მათ ამერიკაში აქვთ ისეთივე უფლებები, როგორც მამაკაცებს*“, - ამბობს გოგონა 27 წლის.

ასევე უნდა აღინიშნოს, რომ გოგონების ასეთ თავისუფლებაში დიდ როლს თამაშობენ გოგონას დედები, რომლებიც ქალიშვილების მხარეს იჭერენ, როგორც მუსლიმი მესხი ახალგაზრდა ბიჭები ამბობენ.

“*თავიანთი გამოცდილებიდან გამომდინარე, თვითონ ხომ ზუსტად იგივე გზა გაიარეს და არ უნდათ თვითნებმა შვილებმაც იგივე გზით იარონ*“ - 25 წლის ვაჟი

და აქ, ამ გარემოში მათ აქვთ ამის გამოხატვის საშუალება.

დამატებითი ფაქტორი თავისუფლებისა ის არის, რომ ამერიკაში თითქმის ყველა ოჯახი მუშაობს, ეკონომიკური მდგომარეობა თითქმის ყველას ნორმალურად აქვს, ძველ ცხოვრებასთან შედარებით, ეს კი გავლენას ახდენს ქალების თავისუფლებაზე და მათ მიერ ასეთ გადაწყვეტილების მიღებაზე.

“*როცა ოჯახში ფინანსური საშუალება არის, ასეთ ოჯახის გოგონები პრეტენზიულები არიან, კაპრიზულები და მათ ადვილად ვერ მიაღებინებ გადაწყვეტილებას*“ - აღნიშნავს 54 წლის მამაკაცი

ამერიკის შეერთებულ შტატებში ხშირია შემთხვევები, როცა გოგონა უარს ამბობს სწავლის დასრულების მიზეზით. მშობლებიც თანხმდებიან და შემოთავაზებაზე უარს ამბობენ, რადგან ამერიკაში გოგონები ძალიან მოტივირებულები არიან განათლების მისაღებად და მშობლებიც ხელს უწყობენ განათლების დასრულებაში.

“*რომ ქმრის გვერდზე დგომა შეძლოს, ფინანსურად შემომტანი იყოს ოჯახში*“- 47 წლის მამაკაცი.

თუკი კრასნოდარში გოგონებს სკოლიდან ათხოვებდნენ, აქ სკოლის დასრულება აუცილებელია, მხოლოდ ამის შემდეგ შეიძლება საუბარი გათხოვებაზე, ხოლო თუკი გოგონამ გადაწყვიტა კოლეჯში სწავლა, ოჯახი ცდილობს გვერდში დაუდგეს. ამერიკის მთავრობის დამხარებაზე ხელს უწყობს მათ გადაწყვეტილებების განხორციელებაში. მაგარამ შემდეგ სხვა პრობლემა დგება, განათლებულ გოგონებს აღარ უნდათ “*გაუნათლებელ*” ვაჟებზე გათხოვება, მშობლები მათზე გავლენას ვეღარ ახდენენ, ესეც

ცვლილება ამერიკაში გადმოსვლის შემდეგ. კოლეჯდამთავრებული გოგონები უკვე განათლებულ ბიჭებს ეძებენ.

“ ჩემმა გოგომ დაამთავრა უმაღლესი. 24 წლისაა, მაგრამ არ მოსწონს არავინ და ეძებს” - 57 წლის მამაკაცი,

რაც ნათესავების მხრიდან მაინც და მაინც მოწონებას არ იმსახურებს.

„მათ სწავლა არ უნდათ, ადვილად უნდათ ფულის შოვნა, მხოლოდ

გადამზიდავი მანქანების ტარება შეუძლიათ. მთელი კვირები და თვეები არ არიან სახლში აბა, ეს რა ოჯახია“ - ამბობს 17 წლის გოგონა.

ამერიკაში, თუ გოგონა დასთანხმდა შეხვედრას, ვაჟთან შეხვედრის მერე, ისინი ერთმანეთში ტელეფონის ნომრებს ცვლიან და ასე ეკონტაქტებიან ერთმანეთს, თუ ერთსა და იმავე ქალქშიც ხოვრობენ შეიძლება რამდენჯერმე შეხვდნენ კიდევ.

“ უნდა გაიცნო ადამიანი, თუმცა ამისთვის ეს დრო არ არის საკმარისი”-ამბობენ გოგონები 17-24 წლის

ცვალებადობას არა მარტო გოგონები აღნიშნავენ, არამედ ბიჭებიც ხაზს უსვამენ. როგორც მუსლიმი მესხი ბიჭები ამბობენ, მშობლები ისევ მნიშვნელოვანნი დარჩნენ, მაგრამ სხვა რამეები მაინც შეიცვალა ცოტათი მაინც, კერძოდ

“ მე დავინიშნე ამ წესების მიხედვით, და შემდეგ შეხვედრები რომ დავიწყეთ, მივხვდით, რომ ჩვენ არ ვიყავით ერთმანეთისთვის და დავშორდით. ეს სხვა დროს და სხვაგან არ მოხდებოდა”(25 წლის ვაჟი)

ასევე ამერიკაში, ისევე როგორც კრასნოდარში, როგორც ჩემი ინფორმატორები ამბობენ, თუ ქალ -ვაჟს ერთმანეთი მოეწონათ, მერე საქმის კურსში აყენებენ მშობლებს, მშობლები გაიკითხავ-გამოიკითხავენ, თუ ოჯახები შესაბამისია ერთმანეთის, მაშინ თანხმდებიან და იწყება ელჩების გაგზავნა, თუ ასე არ არის, მაშინ მშობლებს შეუძლიათ ამ ქორწინების ჩაშლა.

“ამერიკაში ქალებმა ამოისუნთქეს. თვალები გაახილეს, დაინახეს, რომ მათაც აქვთ უფლებები” - 30 წლის გოგონა

“აქ ქალები უფრო თავისუფლები არიან ვიდრე იყვნენ, - ვსწავლობთ, ვმუშაობთ, მანქანებს ვატარებთ.” - 20 წლის გოგონა

ვაჟები თვლიან რომ შეიცვალა რაღაცეები

“ მხოლოდ მამა ვერ გადაწყვეტს ჩვენს ბედს, მე 2 ჯერ ჩამეშალა ასე ცოლის მოყვანის პროცესი, დეტალებზე არ ვილაპარაკებ,” - 25 წლის ვაჟი

ასეც ხდება, ახალგაზრები იზიარებენ რომ მათი ცხოვრება მათი გადასაწყვეტია და მშობლების ჩარევა კარგად არ მთავრდება ხოლმე.

“ასე მშობლების მიერ გადაწყვეტილით შექმნილი ოჯახები პანტაპუნტით ინგრევა, აღმოაჩენენ რომ არ არიან ერთმანეთისთვის და დამთავრდა”(28 წლის ვაჟი)

თუმცა პატრიარქალური საზოგადოებისთვის დამახასიათებელი თავისებურება, რომ ქალების თავისუფლება მათთვის მოსაწონი არაა, აშკარაა.

“ამერიკაში უფრო ხშირია განქორწინება, ვიდრე ეს ოდესმე ყოფილა, ესეც ქალების თავისუფლებაა” - 26 წლის ვაჟი

შედეგები და დასკვნები

როგორც კვლევამ აჩვენა, ამერიკის შეერთებულ შტატებში ცხოვრებამ გავლენა იქონია მუსლიმი მესხების ცხოვრების სტილზე: ოჯახის სტრუქტურაზე, ძალაუფლების განაწილებაზე ოჯახში, ოჯახის შექმნის პროცესზე.

იმიგრაციის პროცესში ჩვენს კვლევაში მონაწილე მუსლიმ მესხებთან შენარჩუნებულია, როგორც მინუხინი ამბობს, ოჯახური როლების სტრუქტურა, - ყველას თავისი როლი აქვს და ტრადიციების შესაბამისად ასრულებენ ამ როლებს: მეუღლის, დედის, მამის, ქალიშვილის, ვაჟის, ბებიის, ბაბუის, დედამთლის, მამამთილის, სიდედრის, სიმამრის, რძლის, უფროსი ძმის დაა. შ.

შენარჩუნებულია ოჯახური წესების (აღიარებული და უხმო წესები) (Bořen M 1978) სტრუქტურა. ამაზე მეტყველებს, დღემდე არსებული „მშობლებმა ჩვენზე უკეთ იციან“ გამონათქვამი, რომელიც მიუხედავად განსხვავებული გარემო პირობებისა და ფინანსური დამოუკიდებლობისა, დღემდე მუშაობს.

ისინი მყარად მიჰყვებიან ჰომოგამიური ქორწინების წესებს, რომელიც ასევე ხაზს უსვამს მათ თვითმყოფადობის შენარჩუნებას, და გარემოსთან ასიმილაციის წინააღმდეგობას.

დასკვნისთვის-ეს არის უნიკალური ჯგუფი ადამიანებისა, რომელმაც ბევრჯერ განიცადა ადგილმონაცვლეობა და ყველა გადაადგილებისას, ამერიკაში გადმოსვლამდე, ინარჩუნებდა თავის სახეს და თვითმყოფადობას. მათ დიდი ხანი იცხოვრეს საბჭოთა კავშირში გადასახლებაზე და გადაადგილებაში, (უზბეკეთსა და რუსეთში), ხოლო ამერიკაში კი, მიუხედავად მათი აქ ცხოვრების მცირე დროისა და გამოცდილებისა, ცვლილება სახეზეა.

მექანიზმები, რომელიც ამ ყველაფერზე ზეგავლენას ახდენს, ჩემი აზრით არის სხვა ტიპის განათლება, რომლსაც ისინი იღებენ ამერიკის შეერთებულ შტატებში, შრომის ბაზარი რომელიც ასევე არის განსხვავებული საბჭოთა და პოსტსაბჭოთა სივრცეებისგან. განათლება და შრომის ბაზარი მეტ დამოუკიდებლობას ანიჭებს ქალებს, და ახალგაზრდებს ოჯახში.

შეგვიძლია გავაერთიანოთ ფემინისტური (Camino & Krulfeld (ads) 1994) და რესურსების (Blood & Wolfe, 1960) თეორიის მოსაზრებები და ვთქვათ, რომ მუსლიმი მესხების ოჯახებში, რომლებიც ამერიკის შეერთებულ შტატებში ცხოვრობენ, იცვლება ქალების განათლება და ეკონომიკური სტაბილურობა, რაც გავლენას ახდენს ოჯახში გადაწყვეტილების მიღების პროცესზე, გენდერული როლების გადანაწილებაზე და კულტურულ ცვლადობაზე.

სავარაუდოდ ეს პროცესი განგრძობადია. ინტერვიუებს შორის ორწლიანმა განსხვავებამ აჩვენა, რომ ცვლილებებს კიდევ ექნება ადგილი მომავალში.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. Blood, R. O. Jr. , & D. M. Wolfe. 1960. *Husbands and wives: The dynamics of married living*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 1978, c1960;
2. Camino, L.A., & Krulfeld, R.M. (ads) (1994). *Reconstructing Lives, Recapturing Meaning: Refugee Identity, Gender, and Cultural Change*. Basel, Switzerland: Gordon and Breach;
3. Cuba, L, & Hummon, D. M. (1993b).Constructing a sense of home: Place affiliation and migration across the life-cycle. *Sociological Forum*, 8(4), 547-572;
4. Cuba, L. & M. Hummon, D. M. (1993a). A place to call home: Identification with dwelling, community and religion. *The Sociological Quarterly*, 34, 11-131;
5. Ferree. M. M. (1979). Employment without Liberation: Cuban Women in US. *Social Science Quarterly* 60(1) 35-50;
6. Glenn, E. N. (1987). Racial ethnic women's labor, the intersection of race, gender, and class oppression. In *Hidden aspects of women's work*. Edited by C. Bose. R. Feldberg, and N. Sokoloff .with the women and Work Research Group. Pp46-73. New **York**: Praeger;
7. Glick, J. E., and Van HookJ. (2002). Parents' co-residence with adult children: Can immigration explain race and ethnic variation? *Journal of Marriage and Family. * 2002; 64(1):240-253;
8. Gratton, B. Gutmann, M. P. & Skop, E. (2007). Immigrants, their children, and theories of assimilation: Family structure in the United States, 1880-1970. *History of the Family: An International Quarterly*, 12(3): 203-222;
9. Hofstede, G. (1984) *Culture's consequences: international differences in work-related values*. Beverly Hills, CA: Sage;
10. Kibria, N. (1990).Power, Patriarchy and Gender Conflict in the Vietnamese Immigrant Community. " *Gender&Society*, vol 4, no , p 9-24;
11. Kibria, N. (1994). Household structure and family ideologies s : the dynamics of Immigrant economic adaptation among Vietnamese refugees, *Social Problems*, vol 4, no 1, p 81 -96;
12. Kim, B. S. K., Yang, P. H., Atkinson, D. R., Wolfe, M. M, & Hong, S. (2001). Cultural value similarities and differences among Asian American ethnic groups. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 7, 343-361;
13. Lim, In- Sook. (1997). Korean Immigrants women's Challenge to gender inequality at home: the interplay of economic resources, gender, and family. *Gender & Society*, 11, 31-51.
14. Minuchin, S. (1974). *Families and Family therapy*. Cambridge: Harvard University Press;
15. Oudenhoven J.P (2006)*The Cambridge Handbook of Acculturation Psychology* edited by; D.L. Sam & J. Berry. Cambridge University press 2006
16. Trier, T. Tarkhan-Mouravi,G. Kilimnik,F (2011) "Meskhetians: HomewardBound..." Published by European Centre for Minority Issues – Caucasus;
17. Trier, Tom and Andrei Khanzhin, eds. 2007.*The Meskhetian Turks at a Crossroads: Integration, Repatriation or Resettlement?* Berlin, Germany: LIT Verlag: Berlin;